

Mobiltelefoner og trådløse nettverk: Ingen helserisiko kan påvises

Det er ikke vitenskapelig grunnlag for å si at de svake elektromagnetiske feltene rundt mobiltelefoner og annet sendeutstyr gir helseskader. Det er konklusjonen til en ekspertgruppe som i dag legger fram sin rapport om stråling fra svake elektromagnetiske felt. Gruppen som er ledet av assisterende direktør Jan Alexander ved Folkehelseinstituttet, gir i tillegg myndighetene råd om forvaltningspraksis.

Utvalget har tatt for seg helsevirkninger av svake elektromagnetiske felt. Slike felt fins rundt mobiltelefoner, trådløse telefoner og nettverk, basestasjoner for mobiltelefoner, kringkastingssendere og annet kommunikasjonsutstyr. Utvalget har sett på hvor sterke feltene er, om de utgjør en helserisiko, hvilke regler som gjelder og om grenseverdier overholdes.

Rapporten har tittelen «Svake høyfrekvente elektromagnetiske felt – en vurdering av helserisiko og forvaltningspraksis». Rapporten ble lagt fram 13. september og er utgitt i Folkehelseinstituttets rapportserie (FHI-rapport 2012:3).

Har studert felter under grenseverdien

De svake elektromagnetiske feltene som dannes når antennen i mobiltelefoner og annet trådløst utstyr sender ut radiosignaler, kalles radiofrekvente felt (RF-felt).

Helsemyndighetene har fastsatt at grenseverdiene for elektromagnetiske felt rundt sendere i mobiltelefoner og annet utstyr skal være de samme som anbefalt av Den internasjonale kommisjonen for vern mot ikke-ioniserende stråling (ICNIRP). Grenseverdiene er basert på at felt over en viss styrke kan føre til skadelig oppvarming av vev. ICNIRP har ikke påvist andre helseskadelige effekter under dette nivået.

Grenseverdiene for svake felt er 50 ganger under det nivået som kan gi oppvarming av menneskelig vev, eller som kan få nerveceller til å avfyre signaler. På grunn av mange bekymringsmeldinger ønsket myndighetene at en ekspertgruppe utredet om slike svake felt likevel kan gi helseeffekter.

Ekspertutvalget er nedsatt av Folkehelseinstituttet etter oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet og Samferdselsdepartementet, med medlemmer fra norske og svenske forskningsinstitusjoner. Assisterende direktør Jan Alexander ved Folkehelseinstituttet har ledet utvalget.

Forskning viser ikke helserisiko

Ekspertgruppen har tatt for seg en rekke mulige helseeffekter av svake elektromagnetiske felt og vurdert forskningen på hvert enkelt område.

Gruppen fant ikke grunnlag for at de svake feltene rundt mobiltelefoner og annet sendeutstyr øker risikoen for kreft, nedsatt fruktbarhet hos menn, andre skader på reproduksjon, andre skader på nervesystemet, eller andre sykdommer og helseskader.

Ingen kreftrisiko påvist

Når det gjelder kreft, har flest studier tatt for seg risikoen for kreft i hode og hals. For hjernesvulster som vanligvis vokser raskt, finner gruppen ingen vitenskapelige holdepunkter for at det er sammenheng med mobiltelefonbruk. Svulster som vokser langsomt, er foreløpig studert hos mennesker som har brukt mobiltelefon i inntil 20 års tid. Disse studiene viser heller ingen sammenheng.

For andre typer kreft i hode-halsområdet, blodkreft og lymfekreft er det begrenset med data, men så langt er det ikke vist risikoøkning i forbindelse med bruk av mobiltelefon. Kreftregistre har heller ikke registrert økning i slike kreftsvulster i befolkningen etter at mobiltelefoner ble innført.

<Se artikkel «Kreft og forplantningsevne mest studert»>

El-overfølsomhet

Ekspertgruppen finner heller ikke at mobiltelefoner og annet utstyr kan gi helseplager, slik som el-overfølsomhet.

- Betyr dette at el-overfølsomhet er en type innbilte plager?

- Vi har intet grunnlag for å si at plagene er innbilte. Men et stort antall studier tyder på at plagene må ha andre årsaker enn fysisk påvirkning fra svake elektromagnetiske felt rundt mobiltelefoner, trådløse sendere og annet trådløst utstyr. Vi har ikke forskning som støtter at tiltak hjelper, for eksempel å redusere bruk av mobiltelefon eller trådløse nettverk. Vi mener at pasienter med slike helseplager må tas alvorlig av helsevesenet og møtes og utredes som andre pasienter. Det er behov for økt kompetanse i helsetjenesten om denne pasientgruppen, sier Alexander.

- Når man holder mobiltelefonen mot øret og snakker lenge, har mange erfart at området rundt øret blir varmt. Skyldes det stråling?

- At huden varmes opp litt skyldes varme fra batteriet, og ikke fra radiosenderen i telefonen. Det elektromagnetiske feltet vil i svært liten eller ingen grad bidra til oppvarmingen. Kroppen vil «fjerne» varmen gjennom blodgjennomstrømmingen, på samme måte som kroppen ellers regulerer temperaturen.

Hvis du har en telefon som sender med maksimal effekt, kan noen mobiltelefonmodeller gi eksponering som kommer opp mot grenseverdien. Også i slike tilfeller er det slik at oppvarmingen på grunn av radiosenderen alene neppe vil være merkbar.

< Se artikkel ««Vanligste» effekt er oppvarming» >

Råd: Nok å utvise generell forsiktighet

Siden det ikke er avdekket usikkerheter i helserisikovurderingen av svake RF-felt som gir grunnlag for å ta i bruk føre-vår-prinsippet, mener ekspertgruppen at det er nok å utvise generell forsiktighet. Det betyr at vi ikke skal eksponere oss mer enn nødvendig for å oppnå tilsiktet nytte.

Når man sammenlikner styrken på feltet rundt ulike typer utstyr, kommer det å snakke i egen mobiltelefon øverst på lista, mens trådløse nettverk for internett kommer nederst. Også basestasjoner og kringkastingssendere kommer lavt ned. Å utvise generell forsiktighet innebærer for eksempel at myndighetene informerer om at det å bruke håndfrisett vil redusere eksponering fra mobiltelefonen.

Feltstyrken rundt mobiltelefonen blir dessuten mindre når det er god dekning.

<Se artikkel «Anbefaler ikke endringer i grenseverdiene for svake radiofrekvente felt» >
< Se artikkel «Å snakke i mobiltelefonen betyr mest», med tabeller over frekvenser og felt>
<Se artikkel «Slik kan du redusere eksponeringen»>

Forskningsgrunlaget

Ekspertgruppen har gjennomgått forskningsoppsummeringer som internasjonale ekspertgrupper har publisert tidligere, samt nyere enkeltstudier. Materialet er svært omfattende. En rekke studier er utført på celler og vev i laboratorier, på dyr og mennesker. I tillegg er det gjort flere befolkningsstudier og studier som utgår fra kreftregistre i flere land.

<Se artikkel «Flere studier må peke i samme retning før konklusjoner kan trekkes» >

Liten usikkerhet

Alle risikovurderinger er beheftet med en usikkerhet. I dette tilfellet mener ekspertutvalget at usikkerheten er liten. En liten usikkerhet er knyttet til høy eksponering over flere tiår, for eksempel ustrakt bruk av mobiltelefon over flere tiår. Om dette har helseeffekter, har det hittil ikke vært mulig å studere. Kreftregistrene bør derfor brukes for å studere utviklingen av kreftforekomsten framover i tid, og forskningen må ikke stoppe opp. Studier av dyr som har vært eksponert gjennom hele sin livslengde gir ikke holdepunkter for at svake RF-felt fører til kreft. Ekspertene mener at det er lite sannsynlig at lang tids bruk av mobiltelefon gir helserisiko som i dag er ukjent.

Når det gjelder utstyr som gir den svakeste eksponeringen, slik som basestasjoner, trådløse nettverk, Tv-sendere og andres mobiltelefoner, mener ekspertene at risikovurderingen har en neglisjerbar usikkerhet. Det vil med andre ord si at det er rimelig sikkert at slikt utstyr ikke er forbundet med helserisiko.

Rapporten er på cirka 200 sider og inkluderer norsk og engelsk sammendrag. Den kan lastes ned i PDF-format på www.fhi.no